„BUCOVINA. GAZETĂ ROMÂNEASCĂ PENTRU POLITICĂ, RELIGIE ȘI LITERATURĂ” ȘI PROBLEMELE SOCIETĂȚII BUCOVINENE LA JUMĂTATEA SECOLULUI AL XIX-LEA

ȘTEFĂNIȚA-MIHAELA UNGUREANU

„«Bucovina». Römanische Zeitung für Politik, Kirche und Literatur” (1848–1850) und die Probleme der Bukowiner Gesellschaft Mitte des 19. Jahrhunderts

(*Zusammenfassung*)[*]

Seit Ende der 1830er Jahre hat sich der periodische Journalismus aus den von Rumänen bewohnten Gebieten intensiv entwickelt. Bis zur Revolution von 1848 erschienen viele Zeitungen und Zeitschriften mit längeren oder kürzeren Erscheinungszeiten. Begünstigt durch die neuen, nicht mehr so strengen Zensurmaßnahmen der österreichischen Behörden, unter dem Druck der revolutionären Bewegungen im Reich erscheint in der Bukowina am 4. Oktober 1848 die erste Ausgabe der Zeitschrift „«Bucovina». Römanische Zeitung für Politik, Kirche und Literatur” auf Initiative der Brüder Alexandru und Gheorghe Hurmuzaki.

Die Zeitung (kurzgenannt: „Gazeta Bucovinei”) übernahm auf ihren Seiten das revolutionäre Programm der Rumänen in der Bukowina, mit dem sie die Probleme des Provinzlebens lösen wollte. Die erste, die strengste, war die Frage der nationalen Autonomie. Nachdem dieses Ziel erreicht wurde, veröffentlichte man in der Zeitung der Entwurf einer Provinzverfassung mit dem Titel *Provinzialverfassung für das Herzogtum Bukowina*. Mit 57 Artikeln definierte das Projekt den Status der Bukowina als Kronland des Österreichischen Reichs mit der Hauptstadt in Czernowitz und mit eigenem Landtag. Die Aufgabe des Landtags bestand darin, das aus dem Einkommen der Provinz stammende Budget zu verwalten, um die internen Probleme kultureller, öffentlicher, institutioneller und kommunaler Art zu lösen. Der Verfassungsentwurf regelte die Wahl von Landtags- und Landesausschussmitgliedern, die über wirtschaftliche, soziale, politische und auch kulturelle Fragen entscheiden würden.

Die „Gazeta Bucovinei” plädierte für die Verbesserung der Situation der Bauern, der orthodoxen Kirche und des rumänischen Schulwesens in der Provinz.

[*] Traducere: Ștefăniță-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXV**, *2* (51), p. 391–405, Rădăuți – București, 2018

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

Hauptziele waren die Einführung der Muttersprache als Unterrichtssprache und die Abschaffung der Katholizisierungs- und Polonisierungsmassnahmen innerhalb des Unterrichtswesens.

Über das Interesse an sozialen und politischen Themen hinaus widmen die Seiten der „Gazeta Bucovinei" den rumänischen literarischen Beiträgen einen großzügigen Raum.

Insgesamt hat die „Gazeta Bucovinei" ihrer zweijährigen Erscheinung zahlreiche und vielfältige Informationen über die Gesellschaft der Bukowina Mitte des 19. Jahrhunderts zusammengetragen.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Bukowina, „«Bucovina». Römanische Zeitung für Politik, Kirche und Literatur" (1848–1850), Brüder Hurmuzaki, Czernowitz, Autonomie, Landtag, Bauerntum, Kirche, Schule, Rumänische Sprache und Literatur.

I. Bucovina la jumătatea secolului al XIX-lea. Privire de ansamblu

La jumătatea secolului al XIX-lea, Bucovina se afla sub influenţa Curţii imperiale de la Viena, dar era subordonată direct Guberniului din Lemberg (din 1796). Guvernarea provinciei, constituită ca al 19-lea cerc administrativ al Galiţiei, se făcea prin intermediul administraţiei civile. La conducerea acesteia, între anii 1821 şi 1849, s-au succedat căpitanii districtuali Alois von Stutterheim (1817–1823), Josef von Melczeck (1823–1833), Franz Kratter (1833–1838), Kasimir von Milbacher (1838–1840) şi Gheorghe Isăcescu (1840–1849).

Din punct de vedere demografic, în preajma anului 1848, Bucovina avea un număr de 377 561 de locuitori, dintre care 209 293 (55,4%) erau români, 108 907 (28,8%) – ruteni şi 58 381 (15,8%) de alte etnii[1]. Populaţia prezenta o creştere faţă de anii anteriori, datorată continuării colonizărilor (agricultori, meşteşugari, mineri, funcţionari, militari, preoţi de origine austriacă, germană, slovacă) şi imigrărilor (ruteni, huţuli, lipoveni, polonezi, evrei veniţi în număr mare din Galiţia).

Măsurile care influenţau viaţa provinciei, sub toate aspectele, erau cele impuse la nivel de imperiu de cancelarul Metternich. Ele au contribuit la tensionarea raporturilor dintre populaţie şi administraţia provincială şi au constituit, în mare parte, baza revendicărilor ulterioare ale românilor bucovineni din timpul Revoluţiei de la 1848.

Trăind într-o provincie cu o economie preponderent agrară şi silvică, ţărănimea a resimţit din plin măsurile referitoare la sporirea numărului zilelor de clacă şi a obligaţiilor în muncă, devenind tot mai săracă. Preluarea

[1] Mihai Iacobescu, *Bucovina*, în *Istoria Românilor*, vol. VII, tomul I, *Constituirea României moderne (1821–1878)*, coordonator: acad. D. Berindei, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003, p. 200.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

terenurilor arabile (cca 150 000 ha) de către stat și redistribuirea lor către colonişti și imigranți, scutirea acestora din urmă de impozite, taxe și serviciu militar pe o durată de 30 de ani, creşterea prețului arendei terenului agricol, a lemnelor de foc și a terenurilor arabile au nemulțumit pătura de mijloc, alcătuită din mazili și răzeși. La rândul lor, boierii erau nemulțumiți pentru că accesul la funcțiile politico-administrative era rezervat exclusiv membrilor clasei nobiliare conservatoare, trebuiau să plătească impozite funciare ridicate, să ajute la întreținerea spitalelor, a drumurilor, podurilor, bisericilor etc. Pentru a atrage simpatia boierilor, autoritățile austriece au instituit, încă din 1817, o instanță juridică nobiliară, *Forum nobilium*, ai cărei membri se întruneau la Lemberg și prin care se propunea încadrarea boierilor în rândurile nobilimii galițiene. Unele familii de boieri români (Mustață, Petrino, Vasilco) au primit, plătind o taxă proporțională cu veniturile proprii, titlul de baron. Măsura a trezit ostilitate, fiind, în afară de cele arătate mai sus, încă o cauză a plecării unei părți a boierilor în Moldova[2].

În Bucovina, așa-numita reformă agrară, începută în perioada iosefină, a avut o evoluție lentă – încetinită de menținerea clăcii, a robotei și a numeroaselor vămi impuse circulației mărfurilor în provincie și în afara ei, spre Moldova – și complicată deseori de epidemiile de holeră și ciumă.

În domeniul religios, situația din Bucovina rămăsese neschimbată după măsurile introduse, încă din timpul administrației militare, de generalul Karl Enzenberg: desființarea mănăstirilor și schiturilor, secularizarea averilor acestora, crearea Fondului Bisericesc, ruperea legăturilor Bisericii Ortodoxe cu Mitropolia din Iași, încurajarea și sprijinirea altor confesiuni (romano-catolice, unite, greco-catolice, protestante sau mozaice), sporirea numărului de biserici și parohii de alt rit decât cel ortodox. Cancelarul Metternich a dispus, în continuare, menținerea Bisericii Ortodoxe din Bucovina sub jurisdicția Mitropoliei din Karlowitz. La 1848, în Bucovina, viața religioasă avea un caracter multi-confesional.

În strânsă legătură cu această situație era învățământul religios (clerical). Sistemul de reforme implementat de Metternich prevedea ca rețeaua școlară clericală să reintre sub jurisdicția Consistoriului Catolic din Lemberg. După desființarea Academiei de la Putna, în Bucovina nu mai existau școli superioare clericale în limba maternă. De asemenea, românii bucovineni duceau lipsa unui seminar și a unui institut teologic.

În ceea ce privește învățământul public, din 1815[3], toate școlile primare din

[2] *Ibidem*, p. 201. Vezi și Mihai-Ștefan Ceaușu, *Elita politică din Bucovina și chestiunea reprezentării parlamentare*, în *Parlamentarism, partide și elită politică în Bucovina habsburgică (1848–1918)*, Iași, Editura Junimea, 2004, p. 54.

[3] Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 282. Vezi și Constantin Ungureanu, *Învățământul primar din Bucovina (1774–1918)*, Chișinău, Editura Civitas, 2007, p. 39; Mircea Grigoroviță, *Învățământul în nordul Bucovinei (1775–1944)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1993, p. 39.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

Bucovina se aflau sub controlul aceluiaşi Consistoriu Catolic. Învăţământul primar nu era obligatoriu, de aceea rata analfabetismului era foarte ridicată. Până în 1844, aceste şcoli au fost supuse unui continuu proces de catolicizare, germanizare şi polonizare, numeroşi dascăli ortodocşi fiind destituiţi. În ansamblu, numărul de şcoli primare a crescut. În 1840, cursurile şcolilor primare erau frecventate de 4 595 de elevi, ceea ce reprezenta mai puţin de 10% dintre cei aproximativ 50 000 de copii de vârstă primară. Cei mai mulţi erau de origine germană şi maghiară, de religie catolică şi protestantă. Elevii ortodocşi erau semnificativ mai puţini, doar 1,7 %. În anul 1844, s-a luat hotărârea ca şcolile ortodoxe să fie trecute sub jurisdicţia Consistoriului Ortodox din Cernăuţi. Acest lucru s-a întâmplat doar în cazul şcolii triviale moldoveneşti din Cernăuţi, celelalte rămânând, în continuare, subordonate Consistoriului galiţian[4].

Toate aceste aspecte, de natură să contureze situaţia politică, socială, economică, religioasă şi culturală modestă din Bucovina în preajma anului 1848, se vor constitui în revendicări esenţiale, exprimate atât pe cale revoluţionară, cât şi prin intermediul primului ziar românesc din provincie, ce avea să devină tribuna românilor bucovineni, „Gazeta Bucovinei”.

II. Problemele societăţii bucovinene din prima jumătate a secolului al XIX-lea, oglindite în periodicul „Bucovina. Gazetă românească pentru politică, religie şi literatură”

De la sfârşitul anilor ’30 ai secolului al XIX-lea, publicistica periodică din teritoriile locuite de români (Transilvania, Ţara Românească) cunoaşte o etapă intensă de dezvoltare. Până la Revoluţia de la 1848, apar numeroase ziare şi reviste, cu perioade mai lungi sau mai scurte de apariţie. O statistică dintr-o lucrare de specialitate a Academiei Române[5] menţionează 43 de periodice (fără cele maghiare şi săseşti în Transilvania), apărute după cum urmează: 16 la Bucureşti, 15 la Iaşi, 5 la Braşov, câte unul la Galaţi, Brăila, Craiova şi Blaj. Unele au un profil general, altele popularizează cultura şi ştiinţa, altele literatura. Se tipăresc şi în limbi străine, sau bilingv (în germană, italiană, greacă şi, mai ales, franceză) şi, sub influenţa presei europene, se menţin la un nivel elevat. Important de menţionat este faptul că aceste publicaţii au apărut sub semnul modernizării şi că, nu rareori, prin titlu, evocau unitatea poporului român („Dacia”, „Dacia literară”, „România”)[6].

[4] Constantin Ungureanu, *op. cit.*

[5] Vezi subcapitolul *Presa*, din cap. *Dezvoltarea culturală în perioada 1821–1848*, în *Istoria Românilor*, vol. VII, tom I, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003, p. 351.

[6] *Ibidem*, p. 352–353.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

În Bucovina, în anul 1803, se consemnează prima inițiativă de tipărire a unei gazete „pentru inteligheța moldovenească”[7]. Ea aparținea învățătorului Ioan Bilievici din Suceava. Șase ani mai târziu, un alt învățător, Vasile Țintilă din Tereblecea, reușește să tipărească primul „Calendariu românesc pentru Bucovina”. A urmat *Chrestomaticul românesc* al lui Theodor Racoce, în 1820, din care a apărut un singur număr[8].

Favorizată de măsura de ridicare a cenzurii, luată de autoritățile austriece sub presiunea mișcărilor revoluționare din imperiu, în Bucovina apare, la 4 octombrie 1848, primul număr al periodicului „Bucovina. Gazetă românească pentru politică, religie și literatură. Romänische Zeitung für Politik, Kirche und Literatur”[9], la inițiativa fraților Alexandru și Gheorghe Hurmuzachi, încurajați în demersul lor de Vasile Alecsandri și Mihail Kogălniceanu, care, după înăbușirea revoluției în Moldova, se refugiaseră la Cernăuți și Cernauca.

Publicația apare în intervalul 4/16 octombrie 1848 – 20 septembrie/ 2 octombrie 1850, la tipografia Johann Eckhardt și fiul, mai întâi o dată, apoi, din 20 ianuarie 1850, de două ori pe săptămână. Redactorii responsabili sunt Gheorghe Hurmuzachi (până la 7 octombrie 1849) și Alexandru Hurmuzachi. Secretar de redacție este Iraclie Porumbescu, traducătorul articolelor germane este Aron Pumnul, iar corespondent pentru Ardeal este George Bariț. Titlul și textul gazetei sunt bilingve – în germană (cu caractere gotice) și română (cu caractere chirilice) – tipărite pe două coloane alăturate.

Articolele periodicului sunt structurate tematic, după modelul ziarelor din imperiu: știri (corespondențe) externe, știri interne, știri locale. Știrile externe sunt publicate, la început, în rubrica *Țările Românești*, iar cele interne la rubrica *Imperiul Austriei*, pentru ca, pe parcurs, ele să fie publicate în cadrul unei rubrici comune, *Cronica săptămânii*. Știrile locale se regăsesc în rubricile *Locale* sau *Provinciale și locale*. În rubrici speciale, precum *Cronica săptămânii* sau *Noutățile zilei* se regăsesc proiecte legislative, petiții, scrisori, proclamații. Informațiile privind apariția, prețul și orașele din afara Bucovinei în care se

[7] Ioan V. Cocuz, Matei Hulubei, *Privire generală asupra presei românești din Bucovina*, în *Presa românească în Bucovina 1809–1944*, Tiparul I. P. Bacău, 1991, p. 14.

[8] *Ibidem*.

[9] Pentru informații privind periodicul „Bucovina. Gazetă românească pentru politică, religie și literatură”, vezi și Teodor Bălan, *Frații Gheorghe și Alexandru Hurmuzachi și ziarul „Bucovina”. Un capitol din istoria politică a Bucovinei din anii 1848–1850*, Cernăuți, Societatea Tipografică Bucovineană, 1924; Mircea Cenușă, *Ziarul „Bucovina” – tribună a unității culturale românești*, în „«Suceava». Anuarul Muzeului Județean”, anul IX, 1982, p. 329–345; I. Hangiu, *Presa literară românească. Articole-program de ziare și reviste (1789–1948)*, vol. II (1901–1948) *Studii și documente*, București, Editura pentru Literatură, 1968, p. 131–134, Emil Staco, Ioan Pânzar, *Dicționar de literatură Bucovina*, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 1993, p. 32, Vasile I. Schipor, *Calendare și almanahuri românești din Bucovina (1811–1918)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016, p. 417–438.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

puteau face abonamente, persoanele de contact etc. sunt tipărite, periodic, în rubrica *Înștiințare la prenumerațiune.*

În limba română se tipăresc articolele cu caracter politic, iar în limba germană cele cu caracter general, „sortite să atragă atențiunea lumii neromâneşti şi, mai ales, celei germane din Monarhie, asupra destinului românilor, ducând ecoul suferințelor lor în Parlamentul austriac”[10].

Numerele ziarului sunt însoțite, cu puține excepții, de câte un supliment (*Supplement*), care conține diverse ştiri locale şi externe, ştiri din presa din Transilvania şi din Principate, texte legislative (proiecte de lege), cronici, comentarii politice etc. Începând cu anul 1850, ziarul are şi rubrica *Feuilleton*, unde se publică texte literare.

Cum am amintit mai sus, „Gazeta Bucovinei” a preluat, în paginile sale, programul revoluționar al românilor bucovineni, prin care aceştia îşi doreau să rezolve problemele din viața provinciei. Cea dintâi, cea mai stringentă, era problema obținerii autonomiei naționale. Au fost formulate mai multe variante prin care această autonomie s-ar fi putut realiza, şi anume: a) constituirea Bucovinei ca stat autonom, cu organe legislative, juridice şi executive proprii, cu putere de decizie în domeniile social-politic, cultural şi religios[11]; b) reunirea Bucovinei cu Moldova; c) unirea tuturor teritoriilor locuite de români în Imperiul Habsburgic (Transilvania, Banat, Crişana, Maramureş şi Bucovina) „într-un mare ducat autonom al românilor”[12], de asemenea, cu organe legislative, juridice şi executive proprii; d) unirea tuturor românilor, din Principate şi din Imperiul Habsburgic, într-un stat daco-român sub egida Casei de Habsburg, care să poarte numele de România[13].

Articolul-program, semnat de Gheorghe Hurmuzachi, precizează rolul asumat de „Gazeta Bucovina” în promovarea intereselor provinciei. Din text, reiese ideea daco-românismului şi se face o aluzie clară la ultima variantă propusă de constituire a unui stat românesc: „Foaia noastră va fi, dar, defensorul intereselor naționale, intelectuale şi materiale a[le] Bucovinei, reprezentantul dorințelor şi nevoințelor ei, organul bucuriilor şi suferințelor ei. Monarhia democratică, cu toate consecvențiile, o Austrie liberă, puternică, falnică, deplină îndrituire a tuturor naționalităților, autonomie provincială, întreg şi nemărginit progres în toate ramurile activității omeneşti – aceste[a] sunt principiile noastre şi pe care foaia noastră nici odinioară nu le va pierde din ochi. Şi precum fieştecare eveniment răspunzător acestora, în viața noastră politică şi socială, va găsi pururea la noi o sinceră şi bucuroasă îmbrățoşare,

[10] Constantin Loghin, *Istoria literaturii române din Bucovina, 1775–1918 (în legătură cu evoluția culturală și politică*, Cernăuți, Editura „Alexandru cel Bun”, 1996, p. 80–81.

[11] „Bucovina. Gazetă românească pentru politică, religie şi literatură”, Cernăuți, anul I, nr. 9, 1848, p. 67 (în continuare se va cita „Gazeta Bucovina”)

[12] „Gazeta Bucovina”, anul II, nr. 3, 1949, p. 14–15.

[13] „Gazeta Bucovina”, anul I, nr. 3 (supliment), p. 30.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

asemine şi tot ce este rău, vrednic de aruncat, prejudeţul jignitor binelui comun, şi abuzul, din orice parte să vie – mai ales în relaţiile publice a[le] ţării noastre, în multe priviri atât de înapoiată – se vor ataca de către noi liber, fără cruţare şi cu întreaga putere a unei convicţii bine gânditoare”[14].

Prin intermediul „Gazetei Bucovina” se dorea, de asemenea, aducerea la cunoştinţa Austriei şi Germaniei a realităţilor şi intereselor românilor din Principate şi dobândirea sprijinului acestor ţări: „Prin priincio[a]sa sa însă poziţie geografică a Bucovinei, care se arată ca sentinela sistemului statelor din centrul Europei, cea mai înaintată spre Răsărit, precum şi prin naţionalitatea românească, care este în ea predomnitoare, foaia noastră mai este cu osebire chemată de a mijloci şi cunoştinţa ambelor surori, Moldova şi Valahia, Austriei şi Germaniei, care au de apărat în aceste principate interese de o nemăsurată importanţă şi pentru care aceste frumoase ţări mai sunt, încă, o *terra i[n]cognita*, atât de rar străbate din ele vreo ştire sigură.

Aflându-ne la graniţa Moldovei, din care şi Bucovina, până la 1775, au făcut parte întregitoare, şi cu care aceasta din urmă este unită prin fireştele legături a[le] unei aceeaşi naţionalităţi, a[le] istoriei, a[le] religiei, a[le] năravurilor şi al[le] multor alte relaţii de trebi şi de familii, noi nu putem tăgădui interesul nostru cel mai viu ambelor principate, şi cercărilor lor de a-şi îmbunătăţi starea şi de a călca pe calea libertăţii şi a fericirii, cale care, prin marile întâmplări de la mart[ie], s-au câştigat mai norocitei Bucovine: noi nu ne putem opri de a trage în sfera cercetărilor noastre călcatele lor drituri şi de a face să răsune, prin foaia noastră, glasul nefalsatului adevăr, pre care un terorism fără pildă se pare că vro[i]eşte, într-aceste asuprite ţări, a-l osândi la o vecinică tăcere.

Foaia noastră va fi încă şi reprezentantul simpatiilor care există în Principatele Danubiane pentru Austria şi Germania, atât din pricina binefăcătoarelor relaţii comerciale ce sunt între unele şi altele, cât şi a noilor şi vrednicilor de râvnit instituţii ce aceste[a] din urmă au câştigat, numai puţin şi prin înrâurirea ce Austria şi Germania, mai ales menite de a exerţia (a hotărî) asupra viitorului ţărilor româneşti, simpatii care, în timpurile din urmă, s-au manifestat mai tot aşa de strălucit în ambele principate, ca şi între românii austriani. Prin cultivarea, însă, a acestor simpatii, nădăjduim a fi folositori ambelor părţi”[15].

În numerele 2 şi 4 din octombrie 1848, „Gazeta Bucovina” publică articolul *Ţările româneşti în privinţa mişcărilor lor naţionale şi politice*[16], în care, în virtutea istoriei neamului românesc, se arată că misiunea românilor de pretutindeni este mai întâi una „pur naţională”, şi apoi una politică şi socială:

[14] „Gazeta Bucovina”, anul I, nr. 1, 1848, p. 1–3. Precizăm că fragmentele citate au fost transliterate din chirilică şi redate respectându-se normele ortografice şi ortoepice actuale, dar păstrându-se stilul limbii din epocă.

[15] *Ibidem.*

[16] *Ibidem*, anul I, nr, 2, 1848, p. 13–15, nr. 4, anul I, 1848, p. 31–32.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

„Cultul naţionalităţii, pe de o parte, perfecţi[onare]a şi modificarea instituţiilor şi sociale, pe de alta, iată datoria României în veacul al 19-lea”.

Preocupările privind statutul Bucovinei se văd şi în articolul intitulat *Viitorul Bucovinei*[17], unde se discută despre relaţia Bucovinei cu celelalte „provincii surori” ale Monarhiei, după cum urmează: „Are ea să fie o provincie deosebită, precum ea este cunoscută prin mai multe patente şi hotărâri împărăteşti care se repetă până în timpurile cele mai noi; are ea ca provincie deosebită, să fie îndeosebi organizată şi administrată cu deaproape privire a împrejurărilor ce-i sunt cu totul proprii? Sau are ea să fie întrupată cu altă provincie a Monarhiei, şi cu care anume, şi are ea a fi unită cu aceasta pentru veci?”.

Urmărind, în paralel, interesele românilor transilvăneni, redacţia „Gazetei Bucovina” a publicat memoriul acestora adresat împăratului Austriei şi a reacţionat vehement atunci când, după înăbuşirea revoluţiei în Ungaria, aceştia nu au primit drepturi egale cu celelalte naţiuni[18].

Pe fundalul manifestărilor revoluţionare din toate provinciile imperiului, la 8/20 mai 1848 are loc la Cernăuţi o mare adunare a bucovinenilor, la care au participat reprezentanţi ai clerului, boierimii liberale, ţărănimii, orăşenilor şi ai minorităţilor etnice[19]. Sub conducerea lui Eudoxiu Hurmuzachi, adunarea a dezbătut revendicările generale ale populaţiei Bucovinei. O lună mai târziu, pe baza acestor revendicări, a fost alcătuit un program din 12 puncte, numit *Petiţia Ţării*, care a strâns semnăturile a peste 230 de persoane, între care personalităţi precum Eugenie Hacman, Doxachi Hurmuzachi, I. Mustaţă, Teofil Bendela, C. Tarangul, I. Porumbescu ş.a.

„Gazeta Bucovina” publică documentul cu titlul *Petiţia Bucovinei*[20]. În prima parte sunt expuse motivele care au dus la alcătuirea petiţiei, şi anume că „Bucovina au tras foarte puţin folos de la reformarea constituţională a relaţiilor publice”, ţărănimea „au cunoscut pân-acum numai partea cea rea a unui stat constituţional”, locuitorii provinciei „stau sub stricătoarea influenţă a tuturor legilor, instituţiilor, scăderilor şi perversităţilor ce purced din timp[ur]ile întunecate şi paralizează noul principiu al statului”. Revendicările naţionale privesc, desigur, autonomia provincială, separarea de Galiţia, instituirea unei Diete şi a unor organe politice şi administrative proprii, accesul românilor autohtoni la funcţii publice, egalitate politică şi religioasă a tuturor confesiunilor, alegerea episcopului ortodox de către un sinod naţional, ai cărui membri să fie reprezentanţi ai clerului ortodox, boierilor, orăşenilor şi sătenilor,

[17] *Ibidem*, nr. 3, 1848, p. 25–27.

[18] *Petiţiunea românilor în Ungaria*, în *idem*, nr. 5, 1850, p. 23–25.

[19] Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 379. Ştefan Purici, *Mişcarea naţională românească în Bucovina, în anii 1775–1861*, Suceava, Editura „Hurmuzachi”, 1998, p. 170–172.

[20] „Gazeta Bucovina”, nr. 9, 1948, p. 67–70.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

păstrarea limbii române în școli și folosirea ei în rezolvarea problemelor de administrație, înființarea unei catedre de limba și literatura română.

În legătură cu acest ultim deziderat, redactorii „Gazetei Bucovina” au combătut ferm o afirmație venită din partea „onoratului Consistoriu din Bucovina”, potrivit căreia românii ar fi o „nație moldovenească”, vorbind „limba moldovenească”. În suplimentul la nr. 33, din 7 octombrie 1849[21], se spune că acestea nu există, după cum nu există nici „nație sau limbă bucovinească, transilvănească, galițienească, wirtembergeasc㠍[22], băvărească ș.a., precum este numai o singură nație și o limbă germanică pe lângă toate diferențele (deosebirile) locale și provinciale, chiar așa cunoaștem noi pe Români numai ca o singură nație, și limba lor numai ca o limbă singură (...)”. Un amplu studiu, publicat în nu mai puțin de zece numere ale periodicului, în intervalul februarie – aprilie 1850, consacrat limbii române, este realizat de Aron Pumnul și poartă titlul *Neatârnarea limbii românești în dezvoltarea sa și în modul de a o scrie (închinat junimii române)*[23]. În esență, articolul, publicat în cadrul rubricii *Foileton*, pledează pentru rolul limbii române în păstrarea și afirmarea conștiinței și identității naționale a românilor din întreg imperiul habsburgic. Redăm, pentru exemplificare, *motto*-ul textului: „Națiunea e cuprinsă unui popor de același sânge, care vorbește aceeași limbă și are aceleași datini. Norodul este trupul națiunii, iar limba este sufletul ei. Pentru aceea, precum trupul fără suflet e mort, așa e moartă și națiunea fără limbă. Naționalitatea este dumneze[i]escul, eternul, înnăscutul și neînstrăinabilul drept de a-și întrebuința limba sa în toate trebuințele vieții: în casă, în biserică, în școală și în administrație”.

În aceeași ordine de idei, periodicul consemnează cu satisfacție inaugurarea catedrei de limba română la Gimnaziul superior din Cernăuți, unde este numit profesor titular Aron Pumnul[24].

După recunoașterea formală a autonomiei Bucovinei, prin Constituția din 4 martie 1849, următorul pas a fost elaborarea unui proiect de constituție provincială. Pentru aceasta s-a constituit un comitet din 15 membri, al cărui președinte a fost ales Eudoxiu Hurmuzachi. Proiectul a fost definitivat în vara anului 1849 și a fost publicat și în „Gazeta Bucovina”[25], cu titlul *Proiect de constituție provincială pentru Ducatul Bucovinei*. Având 57 de articole, proiectul definea statutul Bucovinei ca „provincie a coroanei imperiului austriac”, cu capitala la Cernăuți, cu dietă proprie. În sarcina Dietei cădea administrarea bugetului provenit din veniturile provinciei, rezolvarea problemelor interne de natură culturală, publică, instituțională și comunală. Proiectul constituțional

[21] *Ibidem*, p. 187.
[22] Aluzie la orașul german Würtemberg.
[23] *Ibidem*, nr. 6, 1850, p. 27.
[24] *Ibidem*, nr. 22, 1850, p. 94.
[25] „Gazeta Bucovina”, nr. 29, 1849, p. 160–162.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

reglementa alegerea deputaţilor în dietă şi a celor din Comitetul Ţării, un organ ce urma să decidă în problemele economice, sociale, politice şi, de asemenea, culturale. „Gazeta Bucovinei" mai semnalează şi înfiinţarea, după înaintarea acestor propuneri, a Camerei de Comerţ şi Industrie la Cernăuţi[26].

Categoria cea mai defavorizată a populaţiei din Bucovina, ţăranii, a fost ce care a iniţiat primele acţiuni protestatare, încă din luna martie 1848. Atacuri asupra conacelor boiereşti şi primăriilor au fost consemnate în satele de clăcaşi (Voloca, Mămăeşti, Cuciurul Mare, Ciudin, Huta Veche etc.)[27] şi în cele din nord-vestul Bucovinei. Ţăranii au cerut desfiinţarea robotei, a boierescului (clăcii) şi altor obligaţii. Ridicarea sarcinilor iobăgeşti sau „desdăunarea", care a ridicat numeroase controverse şi nemulţumiri, este dezbătută şi în „Gazeta Bucovina", în articolul *Despre desgreuierea proprietăţii ţăranilor*[28]. Printr-un Patent emis la 15 august 1849, s-a dat o lege provizorie, care permitea ţăranilor să cumpere o parte din pământul de care fuseseră „legaţi" anterior, contra unei sume de bani sau prestând alte munci în schimb. Legea, în vigoare pentru Regatul Galiţiei şi Lodomeriei, se aplica şi în Bucovina. Articolul îşi propune să explice pe înţelesul tuturor conţinutul legii şi să evalueze impactul ei social şi economic în provincie, arătând că aceasta era „o lege, care e aşteptată cu anxietate în toate provinciile austriece, o lege de la care ţăranul speră o deplină [e]liberare de toate prestările personale şi reale, precum şi o îndreptare materială a stării sale, de la care proprietarul dincontră cere o desdăunare pentru devalor[iz]ata sa proprietate, şi posibilitatea de a-şi dobândi trebuincioasele mijloace pentru continuarea producţiei sale, de la care toate clasele aşteaptă ca ea să prevină toate stricăcioasele fluctuaţii ale productivităţii pământului".

În interesul „Gazetei Bucovina" se află, de asemenea, situaţia bisericii ortodoxe în provincie. Cum am amintit mai sus, principala nemulţumire a clerului ortodox era situaţia precară a administraţiei bisericeşti, la care se adăuga corupţia celor aflaţi în funcţii superioare şi subordonarea faţă de Consistoriul catolic din Lemberg. În articolul *Memoriul despre dreptul istoric al neatârnării bisericii românilor din provinciile austriece*[29], se argumentează istoric, cu trimitere la documente (*Cronica Mitropoliei Valahiei*), organizarea şi structura ierarhică a Bisericii Ortodoxe Române, în general, apoi se dezbate situaţia românilor ortodocşi din Ungaria, Transilvania şi Banat, apoi din Bucovina, încercând să se evidenţieze cauzele care au dus la „p[i]erderea autonomiei ecleziastice a românilor".

[26] *Ibidem*, nr. 3, 1850, p. 14–15; nr. 34, 1850, p. 133.
[27] Mihai Iacobescu, *op. cit.*, p. 372.
[28] *Ibidem*, nr. 35, 1849, p. 197–198; nr. 37, p. 216.
[29] *Ibidem*, nr. 12, 1850, p. 53–54; nr. 13, 1850, p. 57–60; nr. 14, 1850, p. 61–62; nr. 15, 1850, p. 65–66.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

Un alt articol merită menționat aici, *Constituțiunea sau Asiediementul (Situația) Bisericii Românești*[30], în care se face un scurt istoric al creștinismului la români, se trece din nou în revistă ierarhia bisericii ortodoxe, atribuțiile dregătorilor bisericii (parohul, protopopul, episcopul, arhiepiscopul), atribuțiile sinoadelor parohiale, districtuale, eparhiale și mitropolitane. În numărul următor, 43–44[31], se continuă cu activitatea fiecărui sinod în parte.

Direct legată de chestiunea religioasă este cea a învățământului. Obiectivele principale erau introducerea limbii materne ca limbă de predare și scoaterea procesului de instruire de sub influența politicii de catolicizare și polonizare. „Gazeta Bucovina” promovează asiduu aceste idei în câteva articole importante.

În numărul 5 din 17 noiembrie 1848, apare materialul cu titlul *Școlile populare din Bucovina*[32]. Se prezintă situația provinciei de la anexare până la 1848, amintindu-se de *Planul propriu de regulizație (regularizare) a sistemului mănăstiresc, bisericesc și scolastic*, emis în 1786 de împăratul Iosif al II-lea, prin care se arăta, la cap. 5, că „în Bucovina, partea bisericească (consistoriul), afară de învățătura religioasă, nu va avea nicio înrâurire asupra așezării, organizării și privegherii școlilor și că aceste[a] vor atârna numai de locurile politice, că cheltuielile pentru școlile din Bucovina, în general și după putința Fondului Religiei, se vor trage din acesta”. Se mai amintesc și alte prevederi, și anume înființarea de școli normale, principale și ținutale în orașe și târguri, în orașele cu parohii – școli triviale cu predare în limba română și germană, angajarea de învățători cunoscători ai celor două limbi, înființarea așa-numitelor școli de „preparandie” etc. După acest scurt istoric, se trece la prezentarea situației reale din Bucovina, la 30 de ani de la emiterea regulamentului amintit. În sine, textul are valoare statistică deosebită, întrucât furnizează cifre exacte privind numărul de școli cu predare în limba română înființate (una la Cernăuți și una la Suceava), de parohii ortodoxe, greco- și romano-catolice, numărul real de elevi care frecventau școlile primare (nu numărul celor înscriși), localitățile din Bucovina unde se aflau acestea.

Subiectul este continuat în nr. 22 din anul următor, în articolul *Un cuvânt serios despre cauza școlilor în Bucovina*[33], cu reliefarea rolului școlii ca instituție de formare și de educare a caracterelor. Acest rol nu poate fi îndeplinit decât dacă sunt înlăturate „indiferentismul cel fără conștiință și tutorarea prea strânsă a școlii, care nu numai că nu mai este de folos, ci împiedecătoare de toată propășirea”, dacă se optează pentru „o sinceră cultivare a limbilor naționale”, pentru introducerea unei „deosebite dregătorii pentru școli, sub numele primit de consiliu al școlilor”, „care să fie neatârnat de înrâurirea vreunei alte provincii”. Se mai semnalează că „e de neapărată

[30] *Ibidem*, nr. 41–42, 1850, p. 145–152.
[31] *Ibidem*, nr. 43–44, 1850, p. 153–155.
[32] *Ibidem*, nr. 5, 1848, p. 39–40.
[33] *Ibidem,* nr. 22, 1849, p. 117–118.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

trebuință cel puțin o facultate liberă, la care să se poată așeza, după prescrierea legilor, învățători privați", de înființarea unei facultăți „filosofice" și a uneia juridice, deoarece „pân-acum numai prea puțini putură să învețe drepturile de la depărtatele universități și pentru aceea fuseseră excluși de la dregătoriile mai înalte chiar în propria lor patrie".

Alt material amplu, care se publică în patru numere[34], are ca temă *Proiectul Ministerului Învățăturilor publice pentru reorganizarea gimnaziilor, analizat și criticat.* Este vorba despre planul de reformare a sistemului de învățământ, elaborat de nou creatul Minister al Învățământului (martie 1848). Acesta a emis un ordin, potrivit căruia cursurile filosofice de doi ani erau unite cu gimnaziile, acestea devenind școli secundare cu opt clase. Conform proiectului, gimnaziile aveau să fie divizate în gimnazii inferioare și superioare, cu câte patru clase. În cadrul acestora, urmau să se studieze: religia, latina, greaca, limba maternă, o a doua limbă provincială (după caz), noțiuni elementare de limbă ebraică (pentru viitorii teologi), franceză, engleză, italiană (opțional), istorie, geografie, matematică elementară, geometria împreună cu desenul, istorie naturală cu elemente de fiziologie și fizică experimentală. Se avea în vedere și introducerea de ore de caligrafie, muzică și gimnastică (opțional)[35].

Criticile redacției „Gazetei Bucovina", analizând mai întâi „planul învățăturii", se îndreaptă spre eliminarea filosofiei dintre obiectele studiate în gimnaziu și posibilitatea studierii ei abia la universitate, în aceasta văzându-se o „îngrădire a libertății" de cunoaștere a elevilor. Studiul filosofiei este necesar pentru înțelegerea materiilor din domeniul științei. „Apoi", se mai spune în articol, „teologii care nu pot ajunge la universități, rămân cu totul fără filosofie, ba chiar și auditorii de la universități încă sunt restrânși în învățarea ei".

Articolul mai aduce argumente pentru adoptarea limbii materne ca limbă de instruire, pe lângă cea germană, și atrage atenția că noul plan didactic era mult prea încărcat și prea dificil pentru elevii de gimnaziu. De asemenea, este criticată decizia de a încredința numirea învățătorilor și profesorilor pentru gimnaziu unei comisii de examinare din Viena, comisie care „poate aduna la tribunalul său numai competitorii din cel mai aproape ținut dimprejurul Vienei, iar dacă sau n-ar fi destui în privința națională sau n-ar avea învățătura cerută ca să poată face destul tuturor trebuințelor învățăturale din gimnaziu, atunci alți candidați, din celelalte părți ale imperiului nu pot lua parte la aceste examene, pentru că n-au mijloace ca să poată petrece la Viena în decurs de mai multe luni, până se vor pune toate examenele. Iar dacă, după promisiunile ministerului învățământului, s-ar înființa asemenea comisiuni examinative și în alte țări de

[34] *Ibidem*, nr. 34, 1849, p. 193–194; nr. 36, 1849, p. 212–215; nr. 38, 1849, p. 225–228; nr. 41, 1848, p. 256–259.

[35] Constantin Ungureanu, *Școlile secundare din Bucovina (1808–1918)*, Chișinău, Editura Civitas, 2016, p. 23–24.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

coroană, atunci coliziunile sunt neînconjurabile, căci ministerul învățământului (...) pe de o parte n-ar face destul pretinderilor naționale, iar pe de altă parte – chiar și când ar face destul acelor pretinderi – i-ar lipsi garanția atât pentru capacitatea examinatorilor, cât și pentru a examinaților”.

Dincolo de interesul pentru problemele sociale și politice, paginile din „Gazeta Bucovinei” consacră un spațiu generos contribuțiilor literare. Încă din primul număr, redactorul George Hurmuzachi anunță că periodicul va fi și o „oglindă a activității intelectuale a românilor” și că mulți scriitori talentați promiseseră că vor publica în „Gazeta Bucovina” texte și studii literare. Acestea apar în cadrul rubricii *Foileton*, în partea de jos a primei pagini din fiecare număr.

Vasile Alecsandri se numără printre cei mai apropiați colaboratori. Publică aici studiile *Tradiții populare românești*[36], *Poezia populară a românilor*[37] și seria de poezii *Cântece poporane românești*[38] (*Codreanul*, *Toma a lui Moșu*, *Zburătorul*, *Șerb săracul*, *Mioara*, *Mihu Copilul*, *Păunașul codrilor*, *Turturica și cucul*, *Balaurul*, *Inelul și năframa*). Iraclie Porumbescu publică și el câteva versuri: fabula *Buchea și litera*[39], poezia *Lui Iancu*[40] și balada *Ieremia Movilă și sihastrul sau Altarul Mănăstirii Sucevița*[41].

Alți scriitori care publică materiale la rubrica *Feuilleton* sunt: Gheorghe Sion, Vasile Pogor, Costache Negri, Mihail Kogălniceanu, Costache Conachi, Vasile Cârlova, Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, I. H. Rădulescu, Andrei Mureșanu.

O categorie aparte de articole, care oferă o imagine transmisă de „martori oculari” despre societatea bucovineană, o constituie inseratele publicitare, diversele anunțuri și cronici. Astfel, aflăm despre tipărituri noi (*Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, de Petru Maior; diverse lexicoane juridice), posibilități de achiziționare sau abonare la reviste cunoscute la acea vreme („Der Humorist”, redactată de Moritz Gottlieb Saphir), vânzări de terenuri, comercializarea de produse de uz casnic sau medical, prognoze meteo sau o recenzie a unui spectacol oferit de cântăreața de operă Julia Goldberg, la Cernăuți.

În ansamblu, „Gazeta Bucovina” a reunit, în paginile sale, pe durata a doi ani de apariție, informații numeroase și variate despre societatea bucovineană la mijlocul veacului al XIX-lea.

[36] „Gazeta Bucovina”, nr. 8, 1848, p. 57–60; nr. 9, 1848, p. 67–70.
[37] *Ibidem*, nr. 32, 1849, p. 177–180.
[38] *Ibidem*, de la nr. 33, 1849 până la nr. 51–52, 1850.
[39] *Ibidem*, nr. 10, 1850, p. 45–46.
[40] *Ibidem*, nr. 13, 1850, p. 57.
[41] *Ibidem*, nr. 29, 1850, p. 121–122.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

Bucovina

ГАЗЕТЪ РОМЪНЕАСКЪ пентрѫ ПОЛИТИКЪ, РЕЛИЦИЄ ши ЛИТЕРАТЮРЪ.

Romanische Zeitung für Politik, Kirche und Literatur

Nº. 1. ЧЕРНЪУЦИ. — ЛУНИ 4 ОКТОМВРИЕ / Czernowitz. — Montag den 16 Oktober 1848

ЧЕРНЪУЦИ 3 ОКТОМВРИ.

Тимпта адевърат мінунат ін каре тръім, ка пріптр'о ловіре маюкь аў сфърмат тоате ланцуріле спіріттулуї. Інімиле попоарелор пре каре ін їнделунгат деспотіс ле аморціре, ла ївіреа аврорій ліберътъцій с'аў дешептат дін політіка лор летаргіе, пентрѫ о віеацъ неаштептатъ. Еле се батѫ ла неовічінуіта ферічіре де а се вукура де ачеле дрітурі а вінтулуї че де мулт ле пердусерь, дар каре ін вечї ну се їнвекескъ. Ку о веселъ фалъ привім пре Аустріа — че маї мулт де кът одатъ пе кямпуріле вътъліїлор с'аў луптат ін капул Церманіеї, пентрѫ ліберареа де сунт жертва стрълїлор — астъзї ка путернік скуѫ а ноуелор ші де лунѳ мънтітоаре ідеї, пъшінд ін ланцѫ мішкърїї інтелектуале, їнаінтеа тутулор челор лалте статърї. Спіріттул попоарелор сале аў лат ін свор сувлім; еле алеаргъ їнаінтеа ноулуї секул, ші весел равдъ грелеле жертфе пре каре ле чере трекереа гравнікъ дін векїа скълвіе ін ноуа ерь. Лїнтре еле с'аў ашезат-о новіъ конкуренціе, акърїа глоріос цъл есте реалісація їмпъръцієї ліберътъцій ші а дрептъцій.

Буковіна ну требуе съ ремъе їнапої ін луптa інтелектуалъ че с'аў адіцат пентрѫ ачесте маї їналте вунтрї а ле оменірій, Буковіна каре де ші ла чеа маї екстремъ маржіне а Монархієї, ну есте їнсъ прін ачеаста ші чеа

Gzernowitz den 13/3. Oktober.

Die wunderreiche Zeit, in der wir leben, hat alle Fesseln des Geistes wie mit Einem Zauberschlag gelöst. Die Herzen der Völker, die ein langjähriger Despotismus erstarren gemacht, sind beim Anbruch der Morgenröthe der Freiheit aus dem politischen Winterschlaf zu ungeahntem Leben erwacht. Sie schwelgen im ungewohnten Glücke des Genußes lang entbehrter, aber unverjährter Menschenrechte. Mit freudigem Stolze sehen wir Oesterreich, das mehr als einmal an der Spitze des übrigen Deutschlands auf dem Schlachtfelde für dessen Befreiung vom fremden Joche kämpfte, — heute als gewaltiger Hort der neuen weltbefreienden Ideen an der Spitze der geistigen Bewegung allen anderen Staaten voranschreiten. Der Geist seiner Völker hat einen herrlichen Aufschwung genommen; sie jauchzen alle dem neuen Jahrhundert entgegen, und willig tragen sie die schweren Opfer, welche der plötzliche Uebergang aus der alten Knechtschaft in die neue Aera erheischt. Ein edler Wetteifer ist unter ihnen erstanden, dessen glorreiches Ziel die Verherrlichung des Reiches der Freiheit und der Gerechtigkeit ist.

Die Bucowina darf nicht zurückbleiben in dem geistigen Kampfe um diese höchsten Güter der Menschheit; die Bucowina, welche obgleich am äußersten Saume der Monarchie gelegen, darum nicht die letzte Perle in dem schönen österreichischen Län-

Feuilleton.

ДЕСПРЕ РЕЛИЦІЕ.

Реліція есте о парте інтегрантъ а спіріттулуї оменеск. Еа ну есте ун продукт казуал, фър' де каре ар путе фоарте біне а ексіста спіріттул нострѫ, прекум поезіа, нічї ун кълцір а омулуї, прекум цінда. Нічї Реліція есте о тръсътură есенціалъ а спірі улуї оменеск, фърь де каре ачеста ну аре путінцъ саў хърнічіе спре ексістінцъ.

Дрепт ачеea афлъм ноі реліціе атът ла челе маї сълбатіче, дінтре каре челе дінтъї каутъ ін еа ун сігур фундамент а кълтурії, еарь челе де апоі о ставілъ împротіва патімілор оменещі ші сігурінсіре віеції сале.

Пънъ ші чел маї десфрънат, дупъ че аў ємплут мъсура рътъцірілор, се трезеще дін сомнул морал, ші сімцінд болдта еї ші пърăсінд фърь де леціле сале се їнтоарче, ші її каде кът ла пент.

Аша дарь реліція есте ун момент прінчіпал а спіріттулуї оменеск, са с'аў фъкут одатъ ку омул, ші се фаче пурure де ізвоавъ ку еа. Де ам воі астъзї а о депърта, са мъне саръшї се їнтоарче ла ноі. Реліція есте легътура омулуї ку Дзеў; талеї фірул ші ал тъеет їнсушї ексістінца; пентрѫ къ фърь Думнезеў омул есте о чімілітурь інекспліквілъ.

Фіеще-каре кугетаре а спіріттулуї оменеск есте недеспърціт їмбінать ку фіереа реліціеї; нічї о кугетаре фърь реліціе.

Сімцінд ноі віў ін адънкул сufлетулуї нострѫ, кът де стрїне легатъ есте реліція ку їнтреага ноастрь фіінцъ, требе съ сімцім їмпреунь ші апоастрь даторіе, а не да сама де ефектуріле еї; ші маї алес актма, кънд де о парте німе ну се їндестулеазъ ку о кунощінцъ суперфіціалъ, де алтъ парте лумea are невоіе де адевър, ка съ поатъ скъпа де лавіріттул їнкълчітелор імпрежурърї.

Тімпул есте серіос, омеміреа се тінде кътрь прінчіпіул съў чел де кънітенie, кътрь десволтаре; їмпрежурърїле се împrotівеск; луптъ, вързаре де сънце, оціре сълбатікъ маї претітіндене.

Ун астфел де моментуї есте де неапърат требінцъ, ка реліція съ віе ін акутор, ші съ еа десволтареа сочіетъцій ін мъна са, ну а сі Думнезеещі ідеї, їмпъкънд, сфінцінд, ші їнфіінцінд пе тоці.

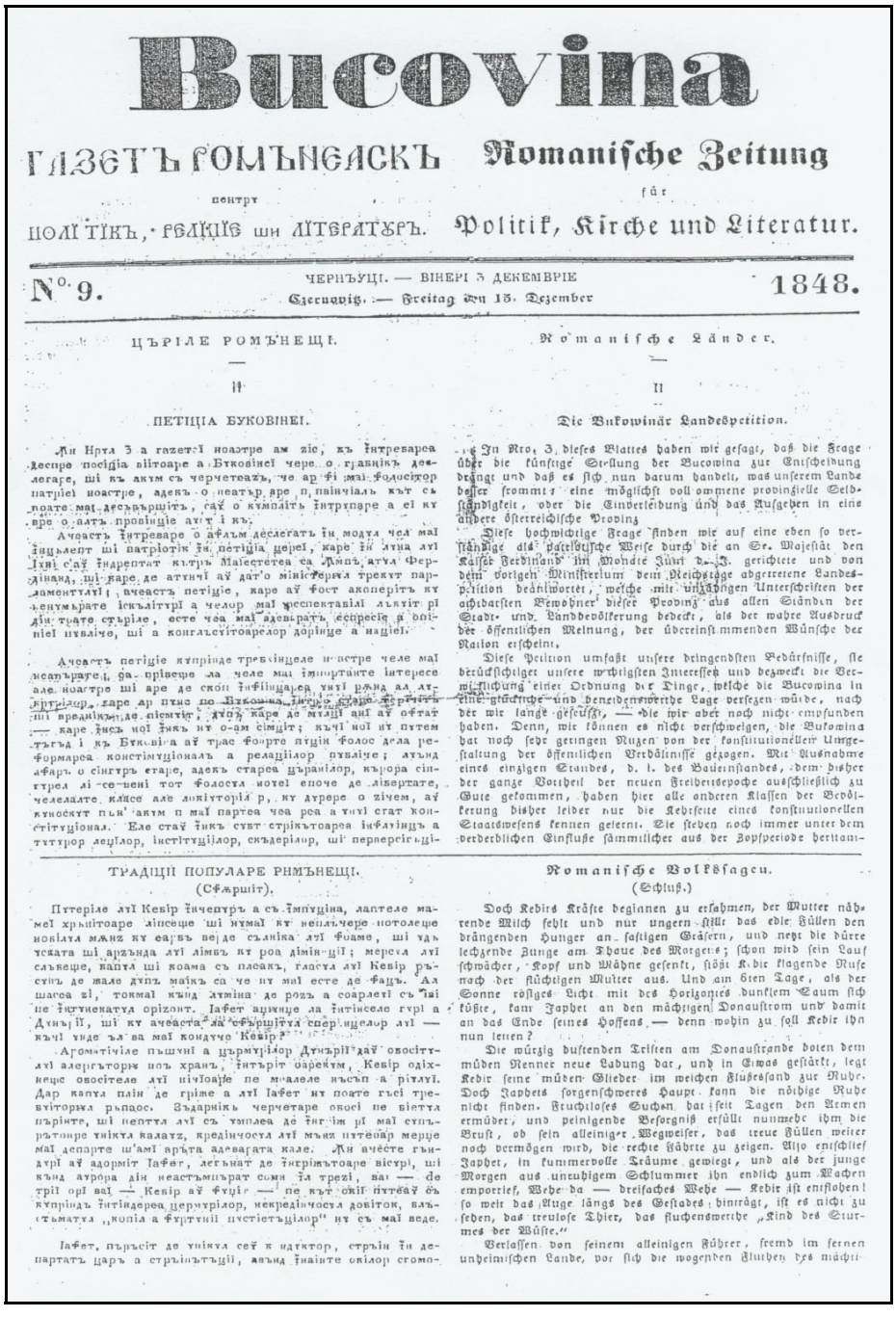
Астъзі ну есте дестул ка съ авем мънгъеа сufлетелор ноастре; стареа омеміреї де акум чере радікалъ віндекаре а ранелор ші рестаторнічіреа сънътъцій організмулуї сочіал. Ну есте дестул а фаче ръкоаре волнавулуї, требінца чере, де а стінце ку тотул вълаа чеа істовітоаре. — Ну есте дестул, ка фіеще-каре нумаї де а са мънтіре съ се грішаскъ; даторіа есте прін мънтіреа апропелуї а довъді сufлетул сеў.

Ка съ се адевереze кувънтул мънтуіторіулуї: „ун дух ші ун трупъ“ требуе ну пентрѫ ноі, ші пентрѫ свріе съ віецуіаскъ реліція ноастрь дар съ се пребакъ дін егоістіка формъ а Індівідуалулуї, ін реліція сочіетъцій.

I. K.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)

Pagina 1 a primului număr al „Gazetei Bucovina”.
Sursa: Biblioteca Institutului „Bucovina”, Rădăuţi.

Bucovina

ГАЗЕТЪ РОМЪНЕСКЪ

пентрѵ

ПОЛІТІКЪ, РЕЛАЦІЄ ши ЛІТЕРАТѴРЪ.

Romanische Zeitung

für

Politik, Kirche und Literatur.

№. 9. ЧЕРНѢЦІ. — ВІНЕРІ 3 ДЕКЕМВРІЕ Czernowitz. — Freitag am 15. Dezember 1848.

ЦѢРІЛЕ РОМЪНЕЩІ.

II

ПЕТІЦІА БУКОВІНЕІ.

Ын Нрта 3 а газетеї ноастре ам зіс, къ ынтребареа деспре посіція вітоаре а Буковінеї чере о гъвнікъ деслегаре, ші къ акум съ черчетэзъ, че ар фі маі фолосітор патріеї ноастре, адекъ о неатъ, аре п маінчіалъ кът съ поате маі десъвършіть, саѵ о кумпъліть ынтрѵпаре а еї кътре о алтъ провінціе ачіа і къ.

Ачеаст ынтребаре о ѣм десслегать ын модѵл чел маі ынцълепт ші патріотік ын петіція дерей, каре ын лѵна лѵї Іхві сѣѵ ынаінтат кътрѣ Маіестатеа са Рмпъ ѵтѵл Фердінанд, ші каре де ѵтѵнчі аѵ дат'о міністерѵл трекѵт парламентѵлѵі; ачеаст петіціе, каре аѵ фост акоперіть кѵ ѵнѵмърате ісклъіттрі а челор маі респектавілі лъкѵіторі ді ын трате стъріле, есте чеа маі адевъратъ експресіе а опініеї пѵблічне, ші а конгълсѵіторілор дорінце а націєї.

Ачеаст петіціе кѵпрінде требѵінцеле ноастре челе маі несъпърате, ші привеще ла челе маі ымпортанте інтересе але ноастре ші аре де скоп ынфіінцареа ѵнѵї рънд ал лѵкрърілор, каре ар пѵне пе Бѵковіна ынтр'о старе мѵлт мај фрединкоасе, де пієміт, дечъ каре де мѵлці ані аѵ о'бтат — каре ынсъ ноі ынкъ нѵ о-ам сімціт; кът ноі нѵ пѵтем тъгъдѵі і къ Бѵковіна аѵ трас фоарте пѵцін фолос дела реформареа констітѵціоналъ а релаціілор пѵблічне; ѵнѵл афарѣ о сінгърѵ етаре, адекъ стареа пъранілор, кърора сінгърел лі се-ѵ-мені тот фолосѵл нотеї епоче де ліберътате, челелалте класе але локѵіторілѵ р, кѵ дърере о зічем, аѵ кѵносѵт пъ' акум п маі партеа чеа реа а ѵнѵї стат констітѵціонал. Еле стаѵ ынкъ сѵѵт стрікътореа ынфлѵінцъ а тѵтѵрор лецілор, інстітѵціілор, скъдерілор, ші перверсітъціі

Romanische Länder.

II

Die Bukowinär Landespetition.

In Nro. 3. dieses Blattes haben wir gesagt, daß die Frage über die künftige Stellung der Bucowina zur Entscheidung drängt und daß es sich nun darum handelt, was unserem Lande besser frommt: eine möglichst voll ommene provinzielle Selbständigkeit, oder die Einverleibung ünd das Aufgehen in eine andere österreichische Proving.

Diese hochwichtige Frage finden wir auf eine eben so verständige als patriotische Weise durch die an Se. Majestät den Kaiser Ferdinand im Monate Juni d. J. gerichtete und von dem vorigen Ministerium dem Reichstage abgetretene Landespetition beantwortet, welche mit unzähligen Unterschriften der achtbarsten Bewohner dieser Proving aus allen Ständen der Stadt- und Landbevölkerung bedeckt, als der wahre Ausdruck der öffentlichen Meinung, der übereinstimmenden Wünsche der Nation erscheint.

Diese Petition umfaßt unsere dringendsten Bedürfnisse, sie berücksichtiget unsere wichtigsten Interessen und bezweckt die Herstellung einer Ordnung der Dinge, welche die Bucowina in eine glückliche und beneidenswerthe Lage versetzen würde, nach der wir lange gerufen, — die wir aber noch nicht empfunden haben. Denn, wir können es nicht verschweigen, die Bukowina hat noch sehr geringen Nutzen von der konstitutionellen Umgestaltung der öffentlichen Verhältnisse gezogen. Mit Ausnahme eines einzigen Standes, d. i. des Bauernstandes, dem bisher der ganze Vortheil der neuen Freiheitsepoche ausschließlich zu Gute gekommen, haben hier alle anderen Klassen der Bevölkerung bisher leider nur die Kehrseite eines konstitutionellen Staatswesens kennen gelernt. Sie stehen noch immer unter dem verderblichen Einflusse sämmtlicher aus der Bopsperiode herstam-

ТРАДІЦІІ ПОПУЛАРЕ РЪМЪНЕЩІ.

(Сфършіт).

Пътеріле лѵї Кевір ынчепътр а съ ымпѵцина, лаптеле маме́ї хрънітоаре ліпсеще ші нѵмаї кѵ неплъчере потолеще новіла мънз кѵ еарбъ веде сълніка лѵї фоаме, ші ѵдѵ ческата ші арънда лѵї лімвъ кѵ роа дімінцій; мереа лѵї слъвеще, капѵл ші коама съ плеакъ, гласѵл лѵї Кевір ръсѵнъ де жале дѵпъ маікъ са че нѵ маі есте де фаць. Ла шасеа зі, токмаі кънд хѵміна де рошъ а соарелѵї съ'ші не ынтінеатѵл орізонт. Іафет ажнице ла ынтінселе гѵрі а Дѵнъреї, ші кѵ ачеаста ла сфършітѵл спериндлор лѵї — кънї ѵвде ъ'ва маї кондѵче Кевір?

Ароматіле пъшвні а църмѵрілор Дѵнъреї даѵ овосітѵлѵї алерътъторѵ ноѵ храпъ, ынтъріт оаректм, Кевір одіхнеще овосітеле лѵї пічоаре пе мѵалеле нъсъп а рітлѵї. Дар капѵл плін де гріже а лѵї Іафет нѵ поате гъсі требѵіторіа ръндос. Зъдарнікъ черчетаре овосі пе віетѵл пърінте, ші неліпѵтѵл лѵї съ ѵмплеа де ынгріжірі маі сѵпърътоаре ѵнікѵл калаѵз, кредінчоасеа лѵї мъмъ пѵтеѵар мерце маі departe ш'амі аръта адевъгата кале. Ын ачесте гѵндѵрі аѵ адорміт Іафет, легънат де ынгріжътоаре вісѵрі, ші кънд аѵрора дін неастъмпърат сѵмі ъ трезі, ваі — de трії орі ваі — Кевір аѵ фѵгіт — пе кът сніі пѵтеаѵ ѣ кѵпріндъ ынтіндереа цермѵрілор, некредінчоасеа довіток, блъстъматѵл „копіл а фѵртѵній пустіетъцілор“ нѵ съ маі веде.

Іафет, пъръсіт де ѵнікѵл сеѵ к ідѵктор, стрѣін ын департатѵ царъ а стрінъторіі, кънд ынаінте овілор сгомо-

Romanische Volkssagen.

(Schluß.)

Doch Kebirs Kräfte beginnen zu erfahmen, der Mutter nährende Milch fehlt und nur ungern stillt das edle Füllen den drängenden Hunger an saftigen Gräsern, und neigt die dürre lechzende Zunge am Thaue des Morgens; schon wird sein Lauf schwächer, Kopf und Mähne gesenkt, stößt Kebir klagende Rufe nach der flüchtigen Mutter aus. Und am 6ten Tage, als der Sonne rosiges Licht mit des Horizontes dunklem Saum sich küßte, kam Japhet an den mächtigen Donaustrom und damit an das Ende seines Hoffens — denn wohin zu soll Kebir ihn nun leiten?

Die würzig duftenden Triften am Donaustrande boten dem müden Renner neue Labung dar, und in Etwas gestärkt, legt Kebir seine müden Glieder im weichen Flußesand zur Ruhe. Doch Japhets sorgenschweres Haupt kann die nöthige Ruhe nicht finden. Fruchtloses Suchen hat seit Tagen den Armen ermüdet, und peinigende Besorgniß erfüllt nunmehr ihm die Brust, ob sein alleiniger Wegweiser, das treue Füllen weiter noch vermögen wird, die rechte Fährte zu zeigen. Also entschlief Japhet, in kummervolle Träume gewiegt, und als der junge Morgen aus unruhigem Schlummer ihn endlich zum Wachen emporrief, Wehe da — dreifaches Wehe — Kebir ist entflohen! so weit das Auge längs des Gestades hinträgt, ist es nicht zu sehen, das treulose Thier, das fluchenswerthe „Kind des Sturmes der Wüste.“

Verlassen von seinem alleinigen Führer, fremd im fernen unheimischen Lande, vor sich die wogenden Fluthen des mächti-

Prima pagină a numărului în care se publică *Petiția Bucovinei.*
Sursa: Biblioteca Institutului „Bucovina”, Rădăuți.

BDD-A32736 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:15 UTC)